فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی
سال پنجم، شماره ۱۸، تابستان ۱۳۹۶، صفحات ۲۳۰ – ۲۰۹

تأثیر تحریم‌ها به مثابه فورس ماژور بر ضمانت‌نامه‌های بانکی

همایون مافی
دانشیار گروه حقوق خصوصی دانشگاه علوم قضایی
hmynmafi@yahoo. com
مهدی تلبا
کارشناسی ارشد دانشگاه شاهد (نویسنده مسئول)
telbalaw@gmail. com

ضمانت‌نامه‌های بانکی مستقل از قرارداد پایه میان طرفین می‌باشد و بانک صادرکننده ضمانت‌نامه در صورتی وجه ضمانت‌نامه را به ذی‌نفع پرداخت می‌نماید که اسناد مطابق با مفاد ضمانت‌نامه از سوی ذی‌نفع به بانک ارائه گردد. بانک پس از صدور ضمانت‌نامه به صورت غیر قابل برگشت در برابر ارائه اسناد مطابق، متعهد به پذیرش پرداخت می‌شود، اما این تعهد غیرقابل برگشت بانک که اطمینان کافی را برای خریدار و فروشنده ایجاد می کند، گاه به دلیل ایجاد فورس ماژور از بین می رود. در میان مصادیق فورس ماژور، تحریم‌های اقتصادی به دلیل این‌که به طور گسترده در جهان وضع و اعمال می‌شوند، از اهمیت فراوانی برخوردارند. در این مواقع گاهی اوقات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بانکی با درج شرط تحریم در مفاد ضمانت‌نامه، پای‌بندی خود را به آنها اعلام می کند و در نتیجه در صورت وضع تحریم های شرط شده، از آنها پیروی می کند که ممکن است به عدم انجام تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه منجر شود. در این مقاله نقش و اثر فورس ماژور و تحریم‌های اقتصادی بر تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بررسی، مداقه و تحلیل قرار گرفته است.

طبقه‌بندی JEL: K2, K33
واژه‌های کلیدی: ضمانت‌نامه بانکی، بانک صادرکننده ضمانت‌نامه، فورس ماژور، تحریم، تحریم بانکی.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۵/۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۴/۱۴

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

۱. مقدمه

با گسترش تجارت بین‌الملل نیاز جوامع روز به روز به یکدیگر افزایش یافت و آنها به مبادله کالا با یکدیگر پرداختند. اما دوری مسیر مبادله مسائلی در پی داشت، دیگر فروشنده نمی‌توانست با یک دست کالا را تحویل دهد و با دست دیگر پول را تحویل بگیرد. در خرید و فروش‌های بین المللی همیشه این خطر وجود داشت که خریدار پس از تحویل کالا به دلایل گوناگون از پرداخت وجه آن خودداری کند. به طور مثال با این ادعا که کالا با اوصاف و شرایط ذکر شده مطابقت ندارد و ادعاهایی از این قبیل. از طرف دیگر فروشنده نمی‌توانست اطمینان کند که با حمل کالا آیا پول آن پرداخت خواهد شد یا نه. این دلایل باعث می شد که شخصی واسطه در تجارت بین‌الملل، اطمینان و تضمین کافی را ایجاد کند. این دغدغه‌ها به تدریج باعث شد که بانک‌ها در پرداخت‌های بین‌المللی دخالت کنند که در نتیجه باعث به وجود آمدن روش‌های مختلفی گردید. یکی از این روش‌ها ضمانت‌نامه‌های بانکی می‌باشد. در ضمانت‌نامه‌های بانکی به این صورت عمل می‌شود که متقاضی از بانک خود تقاضا می کند که ضمانت‌نامه ای به نفع ذی‌نفع گشایش نماید و وجه آن را در صورت ارائه اسناد شرط شده در مفاد ضمانت‌نامه بانکی به ذی‌نفع پرداخت نماید (شیروی، ۱۳۹۲: ۲۷۶).

اما همیشه روند عادی امور طی نمی‌شود و در مواردی اجرای تعهدات بانک به دلیل ایجاد حوادثی ناخواسته دشوار یا غیرممکن می گردد. این حوادث در اصطلاح معاذیر قانونی نامیده می‌شوند که در این بین فورس ماژور[1] جز مهمترین آنهاست، که اجرای تعهدات قراردادی را ناممکن می‌سازد. در این میان شناسایی دقیق فورس ماژور و تطبیق آن با مقررات متحدالشکل ضمانت‌نامه‌های بانکی می‌تواند به بررسی موارد معافیت بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بانکی در نتیجه فورس ماژور انجامد. بحث دیگری که وجود دارد، این است که نقش تحریم[2] در

1. Force Majeure
2. Sanction

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

ضمانت‌نامه‌های بانکی و تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه چگونه است و اینکه آیا با فورس ماژور ارتباط دارد یا خیر.

در این نوشتار ابتدا به معرفی ضمانت‌نامه‌های بانکی پرداخته می‌شود و سپس فورس ماژور و شرایط و آثار آن و ارتباط هر یک از این موارد با تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه تبیین می‌گردد و در آخر وضعیت تحریم‌های اقتصادی و اثرات آن در ضمانت‌نامه‌های بانکی و تعهدات بانک صادرکننده اعتبار اسنادی و ارتباط آن با فورس ماژور تبیین خواهد شد.

۲. ضمانت‌نامه‌های بانکی

ضمانت‌نامه بانکی، قرارداد یا سندی است که به موجب آن، بانک یا مؤسسه مالی به عنوان ضامن (صادرکننده ضمانت‌نامه)، به درخواست متقاضی (مضمون عنه) جهت تضمین اجرای تعهدات قرارداد پایه، پرداخت وجهی معین را به ذی‌نفع ضمانت‌نامه (مضمون له) عهده‌دار می‌شود (مافی، ۱۳۹۲: ۳۵). در واقع در این نوع از ضمانت‌نامه‌ها، بانک یا مؤسسه مالی به درخواست متقاضی به صورت غیرقابل برگشت[1] در مقابل ذی‌نفع متعهد به پرداخت وجه ضمانت‌نامه می‌گردد. این تعهد مشروط می‌باشد بر اینکه اسناد و مدارک شرط شده در مفاد ضمانت‌نامه به صورت مطابق ارائه گردد.

ضمانت‌نامه بانکی تا حدی هم چون چک در وجه حامل می‌باشد که برای وصول صادر می‌شود. در واقع؛ ضمانت‌نامه بانکی از این حیث که صادرکننده یا بانک را به پرداخت پول به شخص ارائه‌کننده ضمانت‌نامه یا ذی‌نفع ملزم می‌کند به چک در وجه حامل شباهت دارد (مافی، ۱۳۹۵: ۳۴). ضمانت‌نامه‌های بانکی دارای خصیصه اسنادی می‌باشند به این مفهوم که بانک در صورتی اقدام به پرداخت وجه ضمانت‌نامه می‌کند که اسناد مطابق با مفاد و شرایط ضمانت‌نامه به

۱. غیرقابل برگشت بودن ضمانت‌نامه به این مفهوم می‌باشد که بانک ضامن پس از گشایش ضمانت‌نامه تا پایان سررسید نمی‌تواند در شرایط ضمانت‌نامه تغییری ایجاد کند و یا آن را لغو کند و لذا در این مدت در قبال اسناد ارئه شده از طرف ذی‌نفع تعهد به پرداخت را دارد.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

بانک ارائه شود. با توجه به این ویژگی شرایط مقرر در ضمانت‌نامه نباید چیزی بیشتر از ارائه و بررسی اسناد و مدارک باشد.

اهمیت ضمانت‌نامه‌های بانکی باعث گردیده است که برخی مقررات بین‌المللی نظیر «مقررات متحدالشکل ضمانت‌نامه‌های عندالمطالبه[1]» که ناظر بر ضمانت‌نامه‌های بانکی است در این زمینه تدوین و مورد عمل قرار گیرد. آخرین نسخه این مقررات در سال ۲۰۱۰ توسط اتاق بازرگانی بین‌المللی مورد بازبینی قرار گرفته است که تحت عنوان URDG 758 منتشر گردیده است. اهمیت این مقررات از آنجایی دو چندان می‌شود که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در «دستورالعمل ناظر بر ضمانت‌نامه‌های بانکی (ریالی)» مورد اشاره و توجه قرار گرفته است. این مقررات در صورتی نسبت به طرفین اعمال می‌شود که در ضمانت‌نامه درج شود و طرفین در این زمینه توافق نمایند.

یکی از مهترین ویژگی‌های ضمانت‌نامه‌های بانکی اصل استقلال آنها می‌باشد. مطابق با ماده ۵ مقررات متحدالشکل ضمانت‌نامه‌های بانکی، ضمانت‌نامه بانکی از قرارداد پایه مستقل می‌باشد. این اصل سنگ بنای ضمانت‌نامه‌های بانکی می‌باشد. اصل استقلال به این امر اشاره دارد که ضمانت‌نامه بانکی از قرارداد پایه و همچنین از قرارداد بین متقاضی ضمانت‌نامه و بانک ضامن مستقل می‌باشد (توث[2]، ۲۰۰۶: ۵۸). به این مفهوم که بانک متعهد می‌شود که وجه ضمانت‌نامه را بر اساس اسناد و شرایط مندرج در ضمانت‌نامه به ذی‌نفع پرداخت نماید و به ایرادات موجود در قرارداد پایه توجهی نمی‌کند (سلطانی، ۱۳۹۲: ۱۲۴). در واقع هنگامی که اسناد شرط شده در ضمانت‌نامه توسط ذی‌نفع به صورت مطابق با مفاد ضمانت‌نامه به بانک ضامن ارائه شود، بانک متعهد است که وجه آن را بدون توجه به قرارداد پایه و یا هر اختلافی که در رابطه با قرارداد پایه ممکن است وجود داشته باشد پرداخت نماید (ون هوت[3]، ۲۰۰۱: ۳۵۵). این اصل به دلیل عدم توجه به

1. Uniform Rules on Demand Guarantees (URDG)
2. Tóth, Zsuzsanna
3. Van Houtt, Hans

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

قرارداد پایه اطمینان و سرعت کافی را در پرداخت به ذی‌نفع می دهد (اولفس[1]، ۱۹۹۷: ۳۵۵). در این رابطه مثالی وجود دارد که می‌گوید «اول پرداخت، بعداً مشاجره» (دالهویزن[2]، ۲۰۰۴: ۴۷۰).

تعهد بانک ضامن همچنین مستقل از قراردادی می‌باشد که بین متقاضی و بانک صادرکننده ضمانت‌نامه وجود دارد. به عنوان مثال اگر متقاضی پس از گشایش ضمانت‌نامه ورشکسته شود، بانک صادرکننده هنگامی که ذی‌نفع اسناد مطابق با مفاد و شرایط ضمانت‌نامه ارائه دهد باید به تعهد خود مبنی بر پرداخت وجه ضمانت‌نامه عمل نماید، حتی اگر متقاضی نتواند وجه اعتبار را به بانک مسترد دارد (تلبا، ۱۳۹۴: ۴۵). رویه قضایی ایران موضع مشخصی در قبال اصل استقلال ضمانت‌نامه بانکی اتخاذ نکرده و در این قضیه رویه ناهماهنگ وجود دارد. آرای صادره در این زمینه هیچ یک به صراحت به اصل استقلال اشاره نکرده‌اند. هر چند که می‌توان از مفهوم برخی آراء مفاد اصل استقلال را استنباط کرد (مافی، ۱۳۹۵: ۱۴۸-۱۴۹).

اولین پرونده‌ای که موضوع استقلال ضمانت‌نامه بانکی نزد دیوان داوری ایران و ایالات متحده به تاریخ ۳۰ دسامبر ۱۹۸۲ طرح شد دعوای شرکت‌هارزا انجینیرینگ کمپانی علیه جمهوری اسلامی ایران بود. در این دعوی خواهان آمریکایی مانده حساب‌های خود نزد بانک ملی ایران و بانک تجارت را مطالبه می‌کرد. دیوان ضمن رد دعوای خواهان در مورد استقلال ضمانت‌نامه بانکی چنین نظر داد: «ضمانت‌نامه بانکی یک سند مالی است و متضمن تعهداتی است که از معامله [قرارداد] اصلی که ضمانت‌نامه از شروط آن بوده مستقل و متمایز می‌باشند. » در دیوان اینترنشنال تکنیکال پروداکتز علیه جمهوری اسلامی ایرام مطروحه نزد شعبه سوم دیوان داوری اصل استقلال ضمانت‌نامه بانکی بار دیگر به شرح زیر مورد تأیید قرار گرفت: «اعتبارات اسنادی و ضمانت‌نامه‌های بانکی تعهداتی مستقل از تعهدات ناشی از قرارداد اصلی می‌باشند و نسبت به آن تبعی‌اند. . . بنابراین تعهدات بانک‌ها در برابر یکدیگر متمایز و مستقل از تعهدات طرفین قرارداد اصلی نسبت به یکدیگر می‌باشد. » (محبی، ۱۳۷۸: ۱۹۳- ۱۹۴).

1. Oelofse
2. Dalhuisen

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

مقررات URDG 758 منافع طرف‌های دخیل در ضمانت‌نامه را حفظ کند. این مقررات به ذی‌نفع این اطمینان را می‌دهد که در صورت نقض تعهد پایه توسط متقاضی، او می‌تواند وجه ضمانت‌نامه را بدون طی مراحل قضایی و با ارائه اسناد شرط شده در مفاد ضمانت‌نامه دریافت کند. این مقررات با شناسایی اصل استقلال ضمانت‌نامه نسبت به قرارداد پایه این مزیت را برای ضامن در پی دارد که او بدون توجه به اختلافات موجود بین دو طرف قرارداد پایه و با بررسی اسناد شرط شده در مفاد ضمانت‌نامه و در یک مهلت مناسب و معقول وجه آن را به ذی‌نفع پرداخت می‌نماید. این مقررات همچنین دارای مزیت‌هایی برای متقاضی ضمانت‌نامه می‌باشد. بر طبق این مقررات بانک ضامن موظف است که متقاضی را از ضبط ضمانت‌نامه مطلع نماید و تقاضای ذی‌نفع را به انضمام اسناد ارائه شده جهت رؤیت برای متقاضی ارسال نماید که این امر منافع متقاضی را تا حد زیادی در برابر تقلب و مواردی از این قبیل حفظ می‌کند.

۳. شناسایی فورس ماژور در ضمانت‌نامه‌های بانکی

۳-۱. مفهوم فورس ماژور

فورس ماژور که در حقوق ایران به قوه قاهره ترجمه شده است، اصطلاحی است که از حقوق فرانسه گرفته شده است. به نظر می‌رسد این واژه برای نخستین بار در قانون مدنی فرانسه (کد ناپلئون) استفاده شده است و به تدریج همین لفظ و یا ترجمه آن در حقوق کشورهای دیگر و حقوق بین‌الملل مورد استفاده قرار گرفته است. ریشه این واژه از کلمه Vismagor از رم گرفته شده است که در قانون مدنی فرانسه (کد ناپلئون) با عنوان فورس ماژور معرفی گردید (بری[1]، ۱۹۹۲: ۲۰۱).

فورس ماژور را به طور اجمالی می‌توان اینگونه تعریف کرد که یک قرارداد ممکن است به علت حادثه‌ای غیرقابل دفع و غیرقابل پیش‌بینی ناممکن شود و در نتیجه منحل یا معلق گردد

1. Barry, Niklas

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

(آمن[1]، ۱۹۹۲: ۸۶). از آنجایی که این اصطلاح از فرانسه وارد حقوق کشورهای دیگر شده است، لذا باید معنای این اصطلاح را در حقوق فرانسه به عنوان خاستگاه آن مورد بررسی قرار داد.

در حقوق فرانسه، فورس ماژور دارای معانی عام[2] و خاص[3] می‌باشد. فورس ماژور در معنای عام عبارت است از هر حادثه خارجی، غیرقابل پیش‌بینی و غیرقابل دفع که مانع اجرای تعهد است، بنابراین در معنای عام، فورس ماژور می‌تواند شامل نیروهای طبیعی، شخص ثالث و خود متعهدله شود. در معنای خاص فورس ماژور به حادثه‌ای غیرقابل پیش‌بینی و غیرقابل دفع گفته می‌شود که صرفاً ناشی از نیروهای طبیعی است (صفایی، ۱۳۶۴: ۱۱۳). برخی از حقوقدانان فرانسوی میان فورس ماژور و حادثه غیرمترقبه تفاوت قائل شده‌اند و بیان داشته‌اند که حادثه غیرمترقبه، درونی است، یعنی وابسته به متعهد یا مجموعه اوست مانند اعتصاب کارکنان به دلیل عدم پرداخت حقوق؛ در حالی که فورس ماژور، حادثه بیرونی است، مانند حوادث طبیعی. در حال حاضر در رویه قضایی فرانسه بین حادثه غیرمترقبه و فورس ماژور تفاوت نمی‌گذارند و هر دو را به صورت متعارف به کار می‌برند (صفایی، ۱۳۶۴: ۱۱۳).

کلیت فورس ماژور توسط اکثر کشورها مورد پذیرش قرار گرفته است. حتی در حقوق کشورهای کامن لا نیز اگرچه از نظریه فورس ماژور استفاده نمی‌کنند، اما دارای نظریاتی مانند عقیم شدن قرارداد[4] یا عدم امکان اجرا[5] هستند که هرچند از لحاظ نظری با فورس ماژور متفاوت است اما دارای نتایج مشابهی با فورس ماژور می‌باشد. عقیم شدن قرارداد عبارت است از انحلال و پایان زودهنگام قرارداد در اثر تغییر اوضاع و احوالی که اجرای قرارداد را غیرممکن و یا بی‌فایده ساخته است (شونذر[6]، ۲۰۰۸: ۷۱۱).

1. Amon and Wanlton
2. Lato sensus
3. Stricto sensus
4. Frustration of contract
5. Impossibility of performance
6. Schwenzer, Ingeborg

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

علاوه بر تعاریفی که گفته شد، می‌توان فورس ماژور را اینگونه تعریف کرد که بدون تقصیر متعهد، تعهد قراردادی به دلیل تغییر اوضاع و احوالی که قابل انتساب به شخص متعهد نیست غیرقابل اجرا می‌شود (ریمک[1]، ۲۰۰۰: ۲۰۱). نکته‌ای که باید مورد توجه قرار بگیرد این است که عدم امکان اجرا در نتیجه فورس ماژور باید مطلق باشد، یعنی اگر در اثر حادثه‌ای تنها متعهد نمی‌تواند به تعهد خود عمل کند، شرایط فورس ماژور وجود ندارد. اگرچه در برخی از نظام‌های حقوقی تلاش بر این است که در صورتی نیز که عدم امکان نسبی باشد آن را در محدوده فورس ماژور قرار دهند (شریفی، ۱۳۹۲: ۱۱۷). بنابراین نمی‌توان نظریاتی مانند هاردشیپ[2] را در قلمرو فورس ماژور گسترش داد. هاردشیپ هنگامی ایجاد می‌شود که وقوع حادثه‌ای اساسی تعادل قرارداد را بر هم بزند، خواه به علت افزایش هزینه اجرا، خواه به علت کاهش ارزش عوضی که طرف دریافت کرده است (باند[3]، ۲۰۰۲: ۷) و از شرایط آن این می‌باشد که حادثه باید برای فرد متضرر پس از انعقاد قرارداد به صورت غیرقابل پیش‌بینی و غیرقابل کنترل باشد (ریمک، ۲۰۰۰: ۲۰۲).

۳-۲. شرایط فورس ماژور

برای تحقق فورس ماژور چه در حقوق داخلی و چه در حقوق بین‌الملل وجود سه شرط لازم است. اول حادثه خارجی باشد. دوم حادثه غیرقابل پیش‌بینی باشد. سوم حادثه غیرقابل اجتناب باشد.

حادثه‌ای فورس ماژور تلقی می‌شود که خارجی[4] باشد، به این صورت که خارج از کنترل متعهد و قلمرو اراده او باشد و به عبارت دیگر به او قابل انتساب نباشد. بنابراین اگر متعهد از اجرای قرارداد خودداری کند و بعد از این خودداری، حادثه‌ای رخ دهد که اجرای قرارداد را غیرممکن کند، در این حالت متعهد نمی‌تواند به فورس ماژور استناد کند، زیرا عدم امکان اجرا به دلیل امتناع وی از اجرای قرارداد بوده است.

1. Rimke, Joern
2. Hardship
3. Bund, Jennifer M
4. Exterieur- erternal

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

به علاوه، حادثه‌ای فورس ماژور تلقی می‌شود که در زمان انعقاد قرارداد برای طرفین قابل پیش‌بینی نباشد، زیرا اگر حادثه قابل پیش‌بینی باشد، طرفین آگاهانه وارد قرارداد شده‌اند و در هنگام انعقاد قرارداد می‌توانستند تدابیر احتیاطی مورد نظر را اتخاذ کنند و در صورت لزوم از اخذ قرارداد خودداری کنند و در نتیجه مسئولیت ناشی از حادثه منسوب به خود آنها است. در مورد ملاک قابل پیش‌بینی بودن، باید انسان متعارف در نظر گرفته شود. به عبارت دیگر حادثه‌ای غیرقابل پیش‌بینی هست که احتمال وقوع آن معقول و متعارف نباشد (لیندستروم[1]، ۲۰۰۶: ۶).

علاوه بر موارد فوق حادثه فورس ماژور بایستی غیرقابل اجتناب و به تعبیر دیگر غیرقابل دفع باشد. به عبارت دیگر، حادثه باید خارج از اقتدار متعهد باشد. در واقع، با وجود این شرط است که قرارداد غیرممکن می‌شود. در مورد شرط غیرقابل اجتناب بودن نیز نمی‌توان معیار روشنی ارائه داد و ملاک عرف، رفتار انسان متعارف می‌باشد (توسلی جهرمی، ۱۳۸۵: ۷۶).

۳-۲-۱. اثرات حقوقی فورس ماژور

انحلال قرارداد یکی از آثار فورس ماژور می‌باشد که در برخی از نظام‌های حقوقی به عنوان تنها اثر شناخته شده برای فورس ماژور ذکر شده است (سوترینگتن[2]، ۲۰۰۱). با این حال در حقوق تجارت بین‌الملل اثر فورس ماژور تنها انحلال قرارداد نیست، بلکه فورس ماژور می‌تواند سبب تعلیق قرارداد نیز شود. به عبارت دیگر اگر فورس ماژور دائمی باشد و یا موقت باشد، اگر در طول مدت فورس ماژور، مدت قرارداد منقضی شود، فورس ماژور سبب انحلال قرارداد می‌شود، اما اگر فورس ماژور موقت باشد و بعد از اتمام مدت آن هنوز مهلت اجرای قرارداد منقضی نشده باشد، قرارداد دوباره احیا می‌شود (ریمک، ۲۰۰۰: ۲۰۹).

از این رو، فورس ماژور بر حسب مورد می‌تواند سبب تعلیق اجرای قرارداد و یا انحلال آن شود. اثر دیگری که برای فورس ماژور در نظر گرفته می‌شود این است که اگر در نتیجه آن ضرری به طرف مقابل وارد شود، متعهد از پرداخت خسارت معاف است، زیرا عدم اجرا قابل

1. Lindstrom, Niklas
2. Southerington, Tom

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

انتساب به متعهد نیست. اثر دیگری نیز می‌توان برای فورس ماژور در نظر گرفت و آن تعدیل قرارداد است. برای تحقق این اثر به طور معمول شروط فورس ماژور در قراردادهای تجارت بین‌الملل دربرگیرنده شروط تعدیل نیز می‌باشند (ریمک، ۲۰۰۰: ۲۰۹).

۳-۲-۲. اثر فورس ماژور بر تعهد پرداخت بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بانکی

اتاق بازرگانی بین‌المللی فورس ماژور را به عنوان یک اصل کلی پذیرفته و در مقررات URDG 758 آن را مورد شناسایی قرار داده است. ماده ۲۶ URDG 758 در این زمینه بیان می‌دارد که اگر در نتیجه فورس ماژور مطالبه وجه ضمانت‌نامه امکان نداشته باشد و در نتیجه ضمانت‌نامه در این مدت منقضی شود، ضمانت‌نامه از تاریخ انقضاء به مدت ۳۰ روز تقویمی تمدید خواهد شد.

در رابطه با مفهوم فورس ماژور در این ماده باید گفت که کلمه فورس ماژور در حقوق تجارت بین‌الملل هم مفهوم عام و هم معنی خاص این اصطلاح را در بر می‌گیرد. در این ماده نیز همین امر رعایت شده است. با دقت در مصادیق شمرده شده برای مفهوم فورس ماژور در ماده ۲۶ این موضوع قابل درک است. چرا که در این ماده ۲۶ هم به اصطلاحاتی نظیر «مشیات الهی[1]» اشاره شده است که در تعریف خاص فورس ماژور به کار می‌رود و منظور از آن حوادث غیرعادی هستند که دارای علل طبیعی می‌باشند و هم به عواملی نظیر شورش و عملیات تروریستی اشاره شده است که در مفهوم عام فورس ماژور در کنار حوادث طبیعی می آید.

طبق این ماده فورس ماژور هنگامی رخ می‌دهد که اجرای قرارداد من‌جمله تعهدات ضمانت‌نامه بانکی به دلیل عوامل خارجی مانند بلایای طبیعی و یا جنگ متوقف شود. به طور مثال، اگر وقوع جنگ بانک صادرکننده ضمانت را مجبور به تعطیلی بانک کند، ممکن است بانک مزبور در راستای تعهدات خود، قادر به دریافت و کنترل اسناد و یا سایر تعهدات خود نباشد. در نتیجه، در طول مدت فورس ماژور هیچ گونه تعهد و مسئولیتی برای بانک صادرکننده وجود نخواهد داشت. در چنین مواقعی اگر فورس ماژور به طور دائم اجرای تعهدات بانک را به صورت

1. Act of god

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

کامل غیرممکن کند سیستم‌های قضایی کشورها تلاش می‌کنند تا حد امکان طرف‌های ضمانت‌نامه بانکی را به وضعیت پیش از انعقاد قرارداد برگردانند. به عنوان مثال اگر وجهی از سوی متقاضی ضمانت‌نامه بانکی به بانک صادرکننده ضمانت‌نامه پرداخت شده باشد، دادگاه دستوراتی مبنی بر استرداد آن وجه به متقاضی صادر می‌کند (کالیر، ۱۳۹۳: ۴۳۷).

اثر قرارداد در حقوق تجارت بین‌الملل به فراخور موقعیت گاهی اوقات انحلال قرارداد و گاهی اوقات نیز تعلیق قرارداد می‌باشد این آثار با دقت در ماده ۲۶ URDG 758 مستفاد می‌شود. در این راستا ماده ۲۶ تصریح می‌کند که اگر ضمانت‌نامه بانکی در مدت فورس ماژور منقضی شود بانک پس از اتمام فورس ماژور به مدت ۳۰ روز به دلیل تمدید ضمانت‌نامه همچنان متعهد می‌باشد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود این ماده بیان می‌دارد اگر طول دوران فورس ماژور موقت باشد و در نتیجه فعالیت‌های بانک پس از اتمام آن از نو شروع شود، در صورتی که سررسید ضمانت‌نامه برای ارائه به بانک در این مدت منقضی شود، بانک به مدت ۳۰ روز به دلیل تمدید ضمانت‌نامه همچنان در مقابل ذی‌نفع متعهد خواهد بود. بنابراین اگر فورس ماژور موقت باشد و پس از اتمام مدت آن، سررسید ضمانت‌نامه منقضی نشده باشد، بانک در مقابل ارائه اسناد، تحت ضمانت‌نامه تعهدات خود را دارا می‌باشد. در این صورت، فورس ماژور در این شرایط باعث تعلیق اجرای تعهدات بانک می‌شود و نه انحلال آن.

بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بانکی به دلیل عدم انجام تعهدات خود، در نتیجه وضعیت به وجود آمده ناشی از فورس ماژور، مسئولیتی در قبال طرف‌های دیگر ندارد. به عبارت دیگر، اگر در نتیجه تأخیر در اجرای تعهدات بانک به طرف دیگر خسارتی وارد شود، بانک از پرداخت این خسارات معاف می‌باشد. معافیت از پرداخت خسارت یکی از آثار فورس ماژور است و دلیل آن هم این است که بانک در ایجاد فورس ماژور دخالتی نداشته است و در نتیجه عدم انجام تعهد قابل

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

انتساب به او نیست. به عبارت دیگر، اشخاص مسئول خساراتی هستند که به آنها قابل انتساب باشد و خود شخص علت عدم انجام تعهد نباشد (یونیدرویت[1]، ۱۹۹۴: ۱۹۴).

٤. شناسایی تحریم‌ها به مثابه فورس ماژور در رابطه با تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بانکی

٤-۱. بررسی اثر تحریم بر ضمانت‌نامه‌های بانکی

برای شناسایی رابطه تحریم‌ها با ضمانت‌نامه‌های بانکی و تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه ابتدا باید خود تحریم‌ها را بررسی کرد تا در نتیجه به ارتباط آنها پی برد. در رابطه با تحریم تعاریف گوناگونی ارائه شده است. برای ارائه تعریفی از تحریم‌های اقتصادی که بیانگر انواع آن نیز باشد، می‌توان آن را اینگونه تعریف کرد که تحریم‌های اقتصادی لغو و یا تهدید به لغو روابط معمول تجاری یا مالی به طور عامدانه با کشور مورد نظر می‌باشد (هوفبائور[2]، ۱۹۹۰: ۲). از این رو می‌توان گفت که تحریم‌های اقتصادی بر گردش کالا، خدمات و دارایی‌های مالی یک دولت مشخص، به منظور تنبیه و یا اجبار آن به اتخاذ اهداف سیاسی خاص تأثیر منفی می‌گذارد (دائو[3]، ۱۹۹۲: ۴۲).

تحریم‌های اقتصادی به دو نوع تجاری و مالی تقسیم می‌شوند. تحریم‌های تجاری اساساً در زمینه واردات و صادرات محدودیت ایجاد می‌کنند نوع دیگر تحریم‌های اقتصادی، تحریم‌های مالی می‌باشد. تحریم‌های مالی مربوط به بانک‌ها، معاملات مالی، نقل و انتقال پول و سرمایه‌گذاری خارجی می‌باشند. از بین این تحریم‌ها، تحریم‌هایی که بیشترین تأثیر را بر تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بانکی می‌گذارند، تحریم‌های مالی می‌باشند که هدفشان سیستم بانکی کشور تحریم‌شونده می‌باشد، زیرا مهمترین تعهد بانک صادرکننده ضمانت‌نامه، پرداخت است که از طریق سیستم بانکی صورت می‌گیرد. از این رو هنگامی که

1. UNIDROIT
2. Hufbauer et al.
3. Dau, Erin

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

تحریم‌ها مجاری نقل و انتقال بانک را مسدود کند، دیگر بانک گشاینده ضمانت‌نامه نمی‌تواند به درستی به تعهدات خود عمل کند.

در تعریفی دیگر از تحریم آمده است که تحریم اقدامات تنبیهی، سیاسی، اقتصادی یا نظامی هستند که از طریق سیستم امنیت دسته جمعی بر علیه ناقضین حقوق بین‌الملل اعمال می‌گردد (درگهی[1]، ۲۰۱۰: ۸۵). این تعریف جامع به نظر نمی‌رسد، چرا که برخی از انواع تحریم‌ها از جمله تحریم‌های یک جانبه را در بر نمی‌گیرد. در یک تعریف جامع از تحریم می‌توان بیان داشت که تحریم عبارت است از امتناع نظام‌مند، از برقراری روابط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی یا نظامی یک دولت یا گروهی خاص از دولت‌ها علیه کشور موردنظر که به منظور تنبیه آن دولت یا وادار کردن آن به اتخاذ رفتارهای مورد قبول کشور و یا کشورهای تحریم‌کننده صورت می‌گیرد. عده‌ای مهمترین اثر تحریم را بازدارندگی آن می‌دانند (ظریف، ۱۳۷۶: ۹۲).

تحریم‌ها از جهات هدف، مخاطب، روش و موضوع قابل تقسیم هستند. از جهت هدف به تحریم‌های استراتژیک و تحریم با هدف تغییر رفتار تقسیم می‌شوند. از جهت مخاطب به تحریم‌های یک جانبه[2]، چندجانبه[3] و تحریم‌های سازمان ملل متحد[4] تقسیم می‌شوند. از جهت روش به تحریم‌های اولیه و ثانویه تقسیم می‌شوند و در نهایت از جهت موضوع به تحریم‌های اقتصادی و غیر اقتصادی طبقه‌بندی می‌شوند.

در میان انواع تحریم‌ها، تحریم‌های اقتصادی بیشترین ارتباط را با موضوع ضمانت‌نامه‌های بانکی دارند. تحریم‌های غیراقتصادی همان‌طور که از اسم آن پیداست، از طریقی به غیر از تحمیل

1. Dargahi, Borzou
2. Unilateral
3. Multilateral
۴. تحریم‌های سازمان ملل متحد به وسیله شورای امنیت به عنوان رکن اولیه و اصلی حفظ صلح و امنیت بین‌المللی اعمال می‌شود. ماده ۴۱ منشور سازمان ملل متحد در این خصوص اعلام می‌دارد: «شورای امنیت می‌تواند تصمیم بگیرد که برای اجرای تعهدات خویش لازم است اقدام‌هایی را که متضمن به کار بردن نیروهای مسلح نمی‌باشد پیش بگیرد و از اعضای سازمان ملل متحد بخواهد به این اقدام ها مبادرت نمایند. این اقدام‌ها می تواند شامل قطع روابط سیاسی باشد. »(مافی، ۱۳۸۵، ۱۶۸)

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

فشارهای اقتصادی بر دولت تحریم‌شونده اعمال می‌شوند. تحریم‌های اقتصادی به معنی اتخاذ اقدامات قهری اقتصادی یک یا چند کشور علیه کشور یا کشورهای موردنظر صورت می‌گیرد و به منظور اعمال فشار در جهت تغییر رفتار کشور تحریم‌شونده صورت می‌گیرد (کارتر[1]، ۱۹۸۸: ۴). تحریم‌های اقتصادی به طور معمول به عنوان وسیله‌ای در تعقیب سیاست خارجی مورد استفاده قرار می‌گیرند. از هدف های دیگر اعمال تحریم‌های اقتصادی می‌توان به هدف بی ثبات نشان دادن کشور تحریم‌شونده از طریق فشارهای اقتصادی اشاره کرد (مافی، ۱۳۸۵: ۶۱).

اثر تحریم‌های اقتصادی بر تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بانکی همیشه به یک اندازه نیست و از این جهت که این تحریم‌ها به صورت یک جانبه، چند جانبه و یا توسط شورای امنیت سازمان ملل اتخاذ شوند متفاوت است. بدیهی است که هر یک از این تحریم‌ها می‌تواند بر تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بانکی خدشه وارد آورد. اما، نکته مهم در وسعت لطمه‌ای است که بر این تعهدات وارد می‌شود، زیرا تحریم‌های بانکی یک جانبه و چند جانبه نسبت به تحریم‌های شورای امنیت که برای همه کشورهای عضو سازمان ملل الزام‌آور است، لطمه کمتری بر تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بانکی وارد می‌کند.

موضوع دیگری که در رابطه با تحریم‌های یک جانبه و جند جانبه باید مورد توجه قرار داد، این است که کشور یا کشورهای تحریم‌کننده از چه روشی برای اعمال تحریم‌ها استفاده کرده‌اند. زیرا تأثیر هر کدام از این روش‌ها بر تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه می‌تواند متفاوت باشد. تحریم‌ها از جهت روش به دو نوع تقسیم می‌شوند. الف) تحریم‌های اولیه؛ ب) تحریم‌های ثانویه. تحریم اولیه در صورتی است که تحریم از رابطه بین کشور تحریم‌کننده و کشور تحریم‌شونده فراتر نرود. در تحریم ثانویه، دامنه تحریم فراتر از رابطه بین کشور تحریم‌کننده و تحریم‌شونده است. به این صورت که اگر کشورهایی با کشور تحریم‌شونده، روابطی ایجاد کنند که کشور تحریم‌کننده آنها را مشمول تحریم‌های خود کرده باشد، کشور تحریم‌کننده برخی از روابط خود

1. Carter, Barry E

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

را با آن کشورها قطع می‌کند. برای مثال می‌توان به قانون هلمز- برتون مصوب ۱۹۹۶ آمریکا علیه ایران اشاره کرد که در آن آمریکا برای کشورها یا شرکت‌هایی که با کشور تحریم شده روابط مالی و ارزی بر قرار کنند، محدودیت‌هایی تعیین و اعمال می‌کند (کائوچ[1]، ۱۹۸۲: ۷۲). از این رو، احتمال ورود لطمه بر تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه در تحریم‌های ثانویه بیشتر است.

از طرف دیگر، می‌توان بیان داشت که همیشه تحریم‌های چند جانبه مالی، لطمه بیشتری بر تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه در مقایسه با تحریم‌های یک جانبه مالی وارد نمی‌آورد. چرا که احتمال دارد، یک تحریم یک جانبه مالی به صورت ثانویه توسط یک کشوری صورت پذیرد که دارای قدرت و نفوذ اقتصادی بالایی در جهان است و در نتیجه بتواند بسیاری از کشورها را در رابطه با تحریم‌های اعمالی خود علیه کشور تحریم‌شونده همسو کند. در حالی که ممکن است یک تحریم چند جانبه مالی توسط چند کشور صورت پذیرد که قدرت اقتصادی بالایی ندارند و در نتیجه اثر خاصی بر کشور تحریم‌شونده نگذارد.

٤-۲. اثر تحریم‌ها بر تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بانکی

در قراردادهایی که در مورد ضمانت‌نامه بانکی منعقد می‌شوند، به طور معمول قیدی را با عنوان شرط تحریم[2] پیش‌بینی می‌کنند. این شرط گاهی اوقات در مواد مربوط به فورس ماژور قرار می‌گیرد و گاهی به صورت مجزا از فورس ماژور در قرارداد می‌آید. این شرط در ضمانت‌نامه‌ها بانکی نیز درج می‌شود. گاهی اوقات ممکن است پس از صدور ضمانت‌نامه بانکی توسط بانک و قبل از سررسید آن، تحریم‌های اقتصادی صورت پذیرد که بانک ضمانت‌کننده ملزم به رعایت آنها می‌باشد. در این مواقع، علی رغم صدور ضمانت‌نامه توسط بانک صادرکننده که او را متعهد به پرداخت و معامله اسناد در مقابل ذی‌نفع می‌کند ممکن است بانک به علت شرایط پیش آمده نتواند به تعهد خود عمل کند. به این صورت که اگر ذی‌نفع ضمانت نامه بانکی

1. Kausch, Hansg
2. Sanction clause

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

در شمول تحریم‌های اقتصادی الزام آور برای بانک قرار بگیرد دیگر بانک نمی‌تواند به تعهدات خود در مقابل او عمل کند. به عبارت دیگر، علی رغم ارائه اسناد شرط شده در مفاد ضمانت‌نامه و در مهلت مقرر، پرداخت و معامله اسناد صورت نمی‌گیرد. حال باید دید آیا تحریم‌های اقتصادی، تحت شمول فورس ماژور قرار می‌گیرند یا خیر.

ماده ۲۶ مقررات متحدالشکل ضمانت‌نامه‌های بانکی در مصادیقی که برای فورس ماژور نام برده است، اشاره‌ای به تحریم‌ها نکرده است. اما، باید توجه کرد که این مصادیق حصری نیستند، چرا که این ماده پس از احصاء مصادیق فورس ماژور از عبارت «یا هر سبب دیگری فراتر از کنترل ضامن» استفاده کرده است. بنا براین، باید بررسی کرد که آیا شرایط تحقق فورس ماژور در رابطه با تحریم‌های اقتصادی وجود دارد یا خیر. برای بررسی موضوع باید بین تحریم‌هایی که برای بانک الزام‌آور است و تحریم‌هایی که بانک الزامی به تبعیت از آنها ندارد اما بنا بر سیاست و خط مشی داخلی خود از آنها پیروی می‌کند تفاوت گذاشت.

٤-۲-۱. تحریم‌های اقتصادی الزام‌آور

در صورتی که تحریم‌ها به موجب تصمیم شورای امنیت سازمان ملل اتخاذ شود، برای سایر کشورها اجباری[1] تلقی می‌شود و همه کشورهای عضو سازمان ملل ملزم به تبعیت از آن می‌باشند. اما سایر تحریم‌های اقتصادی که به صورت یک جانبه توسط یک دولت علیه دولت دیگر اتخاذ می‌شوند و یا چند جانبه توسط گروهی از دولت‌ها علیه دولت مورد نظر اعمال می‌شوند، برای سایر کشورها الزام‌آور نمی‌باشد و اختیاری[2] قلمداد می‌شوند. از این رو، بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بانکی در صورتی الزام به رعایت تحریم‌ها دارد که این تحریم‌ها توسط شورای امنیت اتخاذ شوند. البته، این در صورتی است که در تحریم‌های یک جانبه و چند جانبه، محل استقرار بانک صادرکننده ضمانت‌نامه در کشوری نباشد که این تحریم‌ها را اعمال کرده است، زیرا در صورتی که محل استقرار بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بانکی در کشوری باشد که خود آن کشور جزء

1. Mandatory
2. Voluntary

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

اعمال‌کننده تحریم‌های یک جانبه یا چند جانبه است، آن بانک به تبعیت از سیاست‌های الزام‌آور کشور خود که در واقع تحریم‌ها نیز جزء این دسته می‌باشند ملزم به تبعیت از تحریم‌های یک جانبه و چندجانبه صادره از سوی کشور محل استقرار خود می‌باشد.

با بررسی شرایط فورس ماژور و مقایسه آن با تحریم‌های اقتصادی الزام‌آور، استنباط می‌شود که می‌توان این تحریم‌ها را در ذیل عنوان فورس ماژور قرار داد، چرا که تحریم‌های الزام‌آور دارای هر سه ویژگی که برای فورس ماژور وجود دارد (غیرقابل اجتناب بودن، غیرقابل پیش‌بینی بودن و خارجی بودن) می‌باشند. این سه شرط در رابطه با تحریم‌های اقتصادی در صورتی که بانک صادرکننده ضمانت‌نامه ملزم به تبعیت از آنها باشد نیز وجود دارد، چرا که این تحریم‌ها برای بانک غیرقابل اجتناب، خارجی و غیرقابل پیش‌بینی هستند. از این رو، در صورت وقوع چنین تحریم‌هایی بانک هیچ‌گونه تعهد و مسئولیتی ندارد. در این مواقع برای معافیت بانک صادرکننده ضمانت‌نامه از تعهدات و مسئولیت، نیازی به تصریح شرط تحریم نیست. چرا که بانک در هر صورت ملزم به تبعیت از این تحریم‌ها می‌باشد و قید شرط تحریم در این مواقع تنها بیان‌کننده موقعیت قانونی بانک است مبنی بر اینکه که باید از تحریم‌ها پیروی کند. مزیت مهم شرط تحریم در این مواقع این است که از بروز اختلافات احتمالی که ممکن است در آینده رخ کند جلوگیری می‌کند.

٤-۲-۲. اثر تحریم‌های اختیاری بر ضمانت‌نامه بانکی

تحریم‌هایی که به صورت یک جانبه توسط یک دولت علیه دولت دیگر صورت می‌گیرد و یا به صورت چند جانبه توسط گروهی از دولت‌ها علیه دولت دیگر اعمال می‌شود، برای سایر کشورها الزام‌آور نیست. بدیهی است که این تحریم‌ها نمی‌تواند برای بانک صادرکننده ضمانت‌نامه، جنبه فورس ماژور داشته باشد. چرا که ویژگی غیرقابل اجتناب بودن را که یکی از شرایط فورس ماژور می‌باشد دارا نیست. فایده اصلی شرط تحریم، در این مواقع خود را نشان می‌دهد به این صورت که ممکن است، سیاست و خط مشی داخلی بانک به گونه‌ای باشد که از تحریم‌های خاصی پیروی کند. در این مواقع بانک صادرکننده ضمانت‌نامه ممکن است با آوردن

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

این شرط که «بانک تابع مقررات داخلی خود در زمینه تحریم‌ها می‌باشد» از آن تحریم‌ها تبعیت کند (بوتاک[1]، ۲۰۱۲: ۱).

۵. نتیجه و پیشنهاد

در این مقاله تعهد پرداخت بانک صادرکننده ضمانت‌نامه بانکی مورد بررسی قرار گرفت و بیان شد که بانک صادرکننده ضمانت‌نامه در مقابل ارائه اسناد منطبق با مفاد ضمانت‌نامه، تعهد قطعی و غیرقابل برگشت به پرداخت وجه دارد، اما همیشه روند عادی امور طی نمی‌شود و معاذیری ایجاد می‌شود که بانک صادرکننده ضمانت‌نامه نمی‌تواند به تعهدات خود عمل کند. یکی از این معاذیر قانونی فورس ماژور است که به حادثه‌ای گفته می‌شود که دارای شرایط غیرقابل پیش‌بینی بودن، غیر قابل اجتناب بودن و خارجی بودن باشد.

قاعده فورس ماژور در مقررات URDG 758 در رابطه با ضمانت‌نامه‌های بانکی پیش‌بینی شده است. در نتیجه آن بانک از تعهدات و مسئولیت خود در مدت فورس ماژور مبرا می‌شود. بعد از اتمام دوره فورس ماژور اگر سررسید ضمانت‌نامه بانکی منقضی شده باشد، بانک به مدت ۳۰ روز تقویمی همچنان متعهد می‌باشد، اما اگر سررسید ضمانت‌نامه هنوز منقضی نشده باشد، بانک تا زمان سررسید تعهدات خود را به صورت کامل بر عهده دارد.

مسئله دیگری که با تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه ارتباط پیدا می‌کند، تحریم‌های اقتصادی است که در مواقعی برای بانک صادرکننده ضمانت‌نامه الزام‌آور است، مانند تحریم‌های وضع شده توسط سازمان ملل و در مواردی اختیاری می‌باشد، مانند تحریم‌های یک جانبه برای کشورهای دیگر. تحریم‌ها در مواقعی که برای بانک الزام‌آور هستند، تحت عنوان فورس ماژور قرار می‌گیرند. چرا که دارای هر سه شرط قابل پیش‌بینی نبودن، قابل اجتناب نبودن و خارجی بودن می‌باشند. در مواقعی که تحریم‌ها به صورت اختیاری هستند، دیگر نمی‌توانند به عنوان فورس ماژور توجیه شوند، چرا که دارای شرط غیرقابل اجتناب بودن که یکی از شروط فورس ماژور

1. Butac, Geraldine

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

هست نمی‌باشند. در صورتی که سیاست داخلی بانک صادرکننده ضمانت‌نامه به صورتی باشد که از تحریم‌های خاصی تبعیت کند، می‌تواند با گنجاندن شرط تحریم در مفاد ضمانت‌نامه بانکی به آنها پایبند باشد.

در رابطه با جلوگیری از اثرات فورس ماژور و تحریم‌ها در رابطه با تعهدات بانک صادرکننده ضمانت‌نامه، می‌توان به ارائه پیشنهاداتی از قرار ذیل پرداخت.

الف) متقاضی و ذی‌نفع ضمانت‌نامه از درخواست گشایش ضمانت‌نامه بانکی در بانکی که احتمال می‌رود در آینده مشمول تحریم‌ها قرار بگیرد، خودداری کنند.

ب) در صورتی که احتمال اعمال تحریم‌های اقتصادی بر بانک گشاینده ضمانت‌نامه نمی‌رود، متقاضی و ذی‌نفع ضمانت‌نامه بانکی از پذیرش ضمانت‌نامه که حاوی شرط تحریم می‌باشد خودداری کنند.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

منابع

تلبا، مهدی (۱۳۹۴)، "اعتبارات اسنادی"، تهران، انتشارات مجد، چاپ اول.

توسلی جهرمی، منوچهر (۱۳۸۵)، "موارد رفع مسئولیت قرارداد در کنوانسیون بیع بین‌الملل و حقوق تطبیقی"، *مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی*، شماره ۷۲، ص ۶۵ تا ۸۳.

سلطانی، محمد (۱۳۹۲)، "مطالبه وجه ضمانت نامه های بانکی"، *فصلنامه پژوهش حقوق خصوصی*، شماره ۵.

شریفی، سید الهام الدین و ناهید صفری (۱۳۹۲)، "مقایسه نظریه‌هاردشیپ و فورس ماژور در اصول حقوق قراردادهای بازرگانی، اصول حقوق قراردادهای اروپایی و حقوق ایران"، *مجله پژوهش‌های حقوق تطبیقی*، شماره ۴، ص ۱۰۷ تا ۱۲۷.

شیروی، عبدالحسین (۱۳۹۲)، *حقوق تجارت بین‌الملل*، تهران، انتشارات سمت، چاپ اول.

صفایی، سید حسین (۱۳۶۴)، "قوه قاهره یا فورس ماژور"، *مجله حقوقی*، نشریه مرکز امور حقوقی بین‌المللی معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری، شماره ۳، ص ۱۰۹ تا ۱۵۲.

ظریف، محمدجواد و سعید میرزایی (۱۳۷۶)، "تحریم‌های یکجانبه آمریکا علیه ایران"، *مجله سیاست خارجی*، شماره ۱.

کالیر، گری (۱۳۹۳)، *راهنمای جامع اعتبارات اسنادی*، ترجمه امیر حسنی، جهانگیر درویش‌ملا، تهران: اداره کل آموزش بانک سپه، چاپ اول.

مافی، همایون (۱۳۸۵)، "تأملی بر تحریم اقتصادی آمریکا علیه ایران از منظر حقوق بین الملل"، *پژوهشنامه حقوق و علوم سیاسی دانشگاه مازندارن*، شماره ۱.

مافی، همایون (۱۳۸۵)، "ضمانت اجرا در حقوق بین الملل عمومی"، *همایش جهانی شدن حقوق و چالش‌های آن*، دانشگاه فرودوسی.

مافی، همایون و مهدی رحمانی (۱۳۹۲) "ماهیت حقوقی ضمانت‌نامه‌های بانکی در نظام حقوقی ایران"، *فصلنامه تعالی حقوق*، شماره ۵.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

مافی، همایون و محمد حسین تقی پور درزی نقیبی (۱۳۹۵)، "آثار حاکم بر ضمانت‌نامه بانکی"، *فصلنامه فقه و تاریخ تمدن*، سال ۱۲، شماره ۴۸.

مافی، همایون و محمد فرزانگان (۱۳۹۵)، "پرداخت بدون قید و شرط ضمانت‌نامه بانکی از منظر اصل استقلال از قرارداد پایه"، *فصلنامه پژوهش حقوق خصوصی*، دوره ۵،شماره ۱۷.

محبی، محسن (۱۳۷۸)، "بیانیه‌های الجزایر، دیوان داوری دعاوی ایران و ایالات متحده"، انتشارات خط سوم، چاپ اول.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]

Amon and Wanlton (1992), *Introduction to French law, The French Contract Law*, 2ed, Oxford: Clarendon Press.
Barry, Niklas (1992), the French Contract Law, Oxford: Clarendon Press.
Bund, Jennifer M. (2002), Force Majeure Clauses-Drafting Advice for the CISG Practitioner, Pace Institute of International Commercial Law.
Butac, Geraldine (2012), Galloway, Diana, Parson, Robert; Sanctions Clauses Safeguarding Payment under Letters of Credit.
Carter, Barry E. (1988), International Economic Sanctions: Improving the Haphazard US Legal Regime. Cambridge: Cambridge University Press.
Dalhuisen, J. H. (2004), Dalhuisen on International Commercial: Financial and Trade Law, Hart Publishing.
Dargahi, Borzou (2010), Clinton's Offer New Tactic in Iran Sanctions.
Dau, Erin (1992), Economic Sanctions Imposed by the United states Against Specific Countries: 1979 Through 1992; CRS Report for Congress.
Hufbauer, G.; Schott, J.; Elliott, J. and Ann Kimberly (1990), *Economic Sanctions Reconsidered: History and Current Policy*, Institute for International Economics.
Kausch, Hansg (1982), Boycott: Encyclopedia of Public International Law, Amsterdam, North Holland Publishing Co.
Lindstrom, N. (2006), "Changed Circumstances and Hardship in International Sales of Good", *Nordic Journal of Commercial Law*
Oelofse, A.N. (1997), The Law of Documentary Credit in Comparative Perspective, Pretoria, Interlegal.
Rimke, Joern (2000), *Force Majeure and Hardship: Application in International Trade Practice with Specific Regard to the CISG and UNIDROIT Principle of International Commercial Contracts*, Kluwer Publishing Co.
Schwenzer, I. (2008), *Force Majeure and Hardship in International Sale Contracts*, University of Basel, VUWLR.
Southerington, T. (2001), *Impossibility of Performance and other Excuses in International Trade*, Turkey: Faculty of Law of University of Turkey Private Law Publication.
Tóth, Z (2006), *Documentary Credits in International Commercial Transaction with Special Focus on the Fraud Rule*, Athens/Budapest: Pazmany Peter Catholic University.
UNIDROIT (1994), *Principles of International Commercial Law Contracts, Published by the International Institute for the Unification of Private Law* (UNIDROIT) , Rome.
Van Houtt, H. (2001), *The Law of International Trade*, Sweet and Maxwell.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-01-29]